

IO4. E. mokymosi integravimo į aukštąjį mokslą politikos ir praktikos gairės

Politikos gairių ataskaita

Sutrumpinta versija

Turinys

Konsorciumas	3
Projekto informacija.....	5
Santrauka.....	6
Politikos gairių ataskaita – metodika ir tikslas	8
Išvados ir rekomendacijos.....	10
Šaltiniai	12

Konsorciumas

1 partneris (koordinatorius): PITEŠTI UNIVERSITETAS – RUMUNIJA

UNIVERSITATEA DIN PITESTI

2 partneris: NIKOSIJOS UNIVERSITETAS – KIPRAS

3 partneris: VILNIAUS UNIVERSITETAS – LIETUVA

4 partneris: MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR MOKYMO CENTRAS CARDET – KIPRAS

5 partneris: TARPTAUTINIS GRAIKIJOS UNIVERSITETAS – GRAIKIJA

6 partneris: OBREAL – ISPANIJA

7 partneris: VAKARŲ BALKANŲ INSTITUTAS – SERBIJA

Projekto informacija

Projekto pavadinimas	Praktinės priemonės nuotoliniam mokymui integruoti aukštojo mokslo studijų programose
Projekto akronimas	OnlineHE
Projekto numeris	2020-1-RO01-KA226-HE-095434
Projekto koordinatorius	P1: Pitești universitetas, RO/Rumunija
Projekto partneriai	<ul style="list-style-type: none">● P2: Nikosijos universitetas, CY/Kipras● P3: Vilniaus universitetas, LT/Lietuva● P4: CARDET, CY/ Kipras● P5: Tarptautinis Graikijos universitetas, GR/ Graikija● P6: OBREAL, ES/ Ispanija● P7: WEBIN, RS/ Serbija

Santrauka

Šioje ataskaitoje išsamiai apžvelgiami tyrimo metodai, rezultatai, išvados ir rekomendacijos, kurias pateikė visos ERASMUS+ projekto *OnlineHE* konsorciumo narės, t. y. Rumunija, Kipras, Lietuva, Graikija, Ispanija ir Serbija. Šalys partnerės atliko nacionalinius mokslinius tyrimus. Tyrimų tikslas - nustatyti elektroniniame mokyme taikomas praktikas, įskaitant praktikas, taikytas pilnai nuotolinio mokymo laikotarpiu.

Ataskaitoje pateikiama išsami dabartinės situacijos, susijusios su elektroninio mokymo organizavimu ir įgyvendinimu, minėtų šalių partnerių aukštojo mokslo institucijose analizė. Ypatingas dėmesys skiriamas COVID-19 pandemijos laikotarpiui ir jo poveikiui aukštajame moksle. Ataskaita parengta remiantis atliktu tyrimu, kurio metu tyrėjai taikė trijų lygių duomenų rinkimo metodą: a) turimos informacijos analizė, b) apklausa ir c) interviu su politikos formuotojais ir švietimo suinteresuotosiomis šalimis.

Tyrimo tikslas – remiantis skirtingomis, tačiau vienodai svarbiomis perspektyvomis nustatyti dabartinę politiką, taikomas strategijas, praktiką ir patirtį, susijusią su mokymo internetu įgyvendinimu, ypatingą dėmesį skiriant COVID-19 pandemijos laikotarpiui ir staigiam bei visiškam perėjimui prie mokymo internetu. Tyrimo rezultatai, kuriuos pateikiame šioje politikos gairių ataskaitoje, taps bendrų politikos gairių, skirtų elektroninio mokymo integravimui į aukštąjį mokslą, pagrindu ne tik projekto partnerių šalyse, bet ir, tikėkimės, kitose Europos šalyse.

Visose šalyse partnerėse atliktas tyrimas parodė, kad iki COVID-19 pandemijos nuotolinis mokymas nebuvo nauja koncepcija aukštajame moksle. Vienose aukštojo mokslo institucijose, pavyzdžiui, Kipre, Lietuvoje, nuotolinis mokymasis buvo taikomas plačiau, o kitose, pavyzdžiui, Serbijoje ir Rumunijoje, - mažiau. Anksčiau nebuvo pilnai nuotolinio mokymo taikymo praktikos aukštojo mokslo institucijose, todėl galima teigti, kad šalyse partnerėse aukštojo mokslo institucijos nebuvo pasirengusios staigiam perėjimui prie pilnai nuotolinio mokymo. Nei studentai, nei personalas neturėjo atitinkamų įgūdžių, kad būtų užtikrintas sklandus perėjimas. Tačiau džiugu, kad visos šio proceso šalys išmoko vertingų pamokų ir stengėsi kuo geriau prisitaikyti prie susiklosčiusios padėties. Reikšmingi interviu duomenys parodė galimas kryptis, kurias galėtų pasirinkti aukštojo mokslo institucijos integruojant e. mokymąsi.

Šis tyrimas atskleidė svarbius staigaus perėjimo prie pilnai nuotolinio mokymo COVID-19 pandemijos metu aspektus: kaip e. švietimas ir nuotolinis mokymas suprantamas prieš ir po pandemijos, kokie galimi e. mokymo plėtojimo ir palaikymo keliai ir kryptys aukštojo mokslo institucijose. Nors susiduriama su nedideliu pasipriešinimu dėl nuotolinių kursų, tačiau visų šalių partnerių aukštojo mokslo institucijos pripažįsta, jog ateityje e. mokymas bus neišvengiamas, ir ieško tobulo formulės, kaip rasti tinkamą pusiausvyrą tarp tradicinio ir elektroninio mokymo.

Išsamią politikos gairių ataskaitą galima rasti čia: <https://onlinehe.eu/>

Politikos gairių ataskaita – metodika ir tikslas

COVID-19 pandemijos laikotarpiu daugiau nei 90 proc. Europos ir viso pasaulio aukštojo mokslo institucijų studentų ir personalo perėjo prie pilnai nuotolinių paskaitų. Nereikia nė sakyti, kad visus nustebino naujos aplinkybės. Daugumos aukštojo mokslo institucijų tiek personalas, tiek studentai buvo tiesiog nepasirengę tokiam staigiam ir visiškam perėjimui prie mokymosi internetu. Todėl aukštojo mokslo bendruomenė susidūrė su būtinybe neatidėliotinai spręsti e. švietimo iššūkius, suvokti juos kaip svarbų švietimo aspektą skaitmeniniame amžiuje ir priimti bei įgyvendinti tinkamą politiką ir strategijas, skirtas e. mokymui integruoti visose aukštojo mokslo institucijose.

Tyrimo, atlikto rengiant politikos gairių ataskaitą, tikslas buvo nustatyti dabartinę nuotolinio mokymo ir e. mokymo politiką, strategijas, metodus ir praktiką visų šalių partnerių aukštojo mokslo institucijose. Tyrimas grindžiamas mišriu metodu, kurį sudarė:

1. turimos informacijos analizė;
2. apklausa (kontrolinio klausimyno platinimas);
3. interviu su politikos formuotojais ir švietimo suinteresuotosiomis šalimis.

Turimos informacijos analizės tikslas – nustatyti ir išanalizuoti galiojančius nacionalinius teisės aktus, kuriais skatinama ir palaikoma internetinio aukštojo mokslo plėtra šalyse partnerėse.

Atliekant apklausą, konsorciumo narės rėmėsi pasirengimo elektroniam mokymui kontroliniu sąrašu, kuris parengtas įgyvendinant ERASMUS + projektą *OnlineHe*. Praktinis kontrolinis sąrašas pritaikytas pagal Europos Komisijos sukurtą [SELFIE priemonę](#). Kontrolinis sąrašas buvo pritaikytas šiam tyrimui: klausimai išversti į šalių partnerių kalbas, kontrolinis sąrašas suformuotas kaip internetinis klausimynas (*Google* forma), siunčiamas respondentams el. paštu. Nuo 2022 m.

lapkričio mėn. iki 2023 m. sausio mėn. klausimynai buvo išplatinti šalių partnerių aukštojo mokslo institucijoms ir asocijuotiems partneriams. Taikėme šį konkretų atrankos metodą dėl riboto tyrimo laiko ir didelio poreikio gauti atsakymus per trumpą laiką. Siekėme išsiaiškinti, kokia yra respondentų patirtis, susijusi su elektroninio mokymo strategijomis ir praktika iki COVID-19 pandemijos ir po jos jų aukštojo mokslo institucijose; kaip aukštojo mokslo institucijų personalas dalyvauja nustatant elektroninio mokymo strategijas, procedūras ir kryptis; kokios visų elektroninio mokymo procese dalyvaujančių šalių teisės ir pareigos, kokie elektroninio mokymo privalumai ir trūkumai šalių partnerių aukštojo mokslo institucijose; kokie yra šalių partnerių aukštojo mokslo institucijų ir jų vadovų gebėjimai vykdyti visavertį mokymo ir mokymosi internetu procesą; kaip personalas ir studentai pasirengę įsitraukti į visavertį mokymo ir mokymosi internetu procesą ir kt. Teiginiai buvo pateikti kaip 5 balų Likerto skalė (dažnumas ir naudingumas) arba nominalinė skalė (taip, ne, nežinau). Kiekvienoje šalyje klausimynus pildė mažiausiai 20 respondentų. Duomenys buvo analizuojami taikant aprašomąją statistiką.

Nuo 2022 m. lapkričio mėn. iki 2023 m. sausio mėn. buvo vykdomi tiksliniai interviu. Projekto partneriai nustatė galimus apklausos dalyvius atsižvelgdami į tai, kokios kokybės atsakymus galima gauti iš šiam tyrimo etapui atrinktų asmenų. Tyrėjai kreipėsi į galimus interviu dalyvius tiesiogiai arba siuntė informacinį elektroninį laišką ir kvietė juos dalyvauti tyrime. Gavę jų sutikimus, tyrėjai susitarė dėl interviu laiko, vietos ir formos.

Dalyviams pateikti pusiau struktūrizuoti interviu klausimai šalių partnerių kalbomis. Interviu vyko internetu arba tiesiogiai su politikos formuotojais ir švietimo suinteresuotosiomis šalimis. Rezultatai interpretuojami taikant aprašomąją analizę.

Išvados ir rekomendacijos

Perėjimas prie nuotolinio mokymo per COVID-19 pandemiją pakeitė akademinės bendruomenės požiūrį į mokymąsi internetu, t. y. paskatino permąstyti ir atnaujinti seniai nusistovėjusią mokymo ir mokymosi praktiką.

Remiantis visose šalyse partnerėse atliktais tyrimais, galima teigti, kad iki COVID-19 pandemijos aukštojo mokslo institucijos nebuvo itin aktyviai įsitraukusios į nuotolinį mokymą ir mokymąsi, nors daugumoje šalių partnerių buvo akredituotos nuotolinio mokymo studijų programos.

Tačiau praktinis nuotolinio mokymo programų įgyvendinimas nebuvo dėmesio centre ir nebuvo entuziastingai priimtas, nors aukštojo mokslo institucijoms buvo pats laikas priimti skaitmeninę erą į savo auditorijas ir praktiką. Tai ypač svarbu kalbant apie nuotolinio mokymo kursus, nes dar iki COVID-19 pandemijos nuotolinis mokymas, remiantis ištirtais šaltiniais, dažniausiai buvo tapatinamas su hibridinio mokymo sąvoka, o ne su perėjimu prie pilnai nuotolinio mokymo.

Prasidėjus COVID-19 pandemijai situacija pasikeitė per vieną naktį ir aukštasis mokslas, kaip ir visi kiti švietimo lygmenys, turėjo prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Šiuo atžvilgiu teisinė sistema nebebuvo problema, nes kiekviena aukštojo mokslo įstaiga (su akredituotomis nuotolinio mokymo programomis ar be jų) turėjo pereiti prie pilnai nuotolinio mokymo. Nustatyta, kad vienas iš pagrindinių aukštojo mokslo sistemos trūkumų yra tai, kad šalyse partnerėse trūksta išsamios strategijos, taisyklių, nurodymų ir praktikos, kuri padėtų sklandžiau pereiti prie mokymo internetu. Vis dėlto reikėjo greitai reaguoti į susidariusią situaciją ir visi aukštojo mokslo dalyviai turėjo stengtis kuo labiau sušvelninti pandemijos padarinius ir užkirsti kelią visiškai švietimo veiklos nutraukimui aukštojo mokslo institucijose.

Tyrimo interviu ir apklausoje dalyvavę respondentai sutinka, kad perėjimas prie skaitmeninio mokymo per COVID-19 pandemiją, nepaisant visų kliūčių ir iššūkių, buvo nepaprastai svarbus siekiant sušvelninti pandemijos padarinius ir išlaikyti švietimo tęstinumą, kiek tai buvo įmanoma. Taigi, perėjimas prie pilnai nuotolinio mokymo tapo veiksmingu daugiausia dėl personalo ir studentų, nuo kurių tiesiogiai priklausė prisitaikymo prie naujos situacijos greitis, entuziazmo ir gebėjimo prisitaikyti.

Tyrimo dalyviai nurodė šiuos pagrindinius iššūkius, kuriuos sukėlė staigus perėjimas prie nuotolinio mokymo skirtingose šalyse partnerėse:

- Nėra išsamiai parengtų ilgalaikių nuotolinio mokymo strategijų su tiksliais nurodymais dėl nuotolinio mokymo aukštojo mokslo institucijose, t. y. nepakankamas teisinis reglamentavimas, kuriame būtų aiškiai apibrėžti principai, tikslai, taikymas, apsauga nuo piktnaudžiavimų ir pan.
- Dėstytojų nenoras pripažinti neišvengiamą skaitmeninių technologijų taikymą.

- Iššūkiai, su kuriais susiduriama bandant pritaikyti mokymo metodus ir medžiagą nuotoliniam mokymui.
- Nepakankamas dėstytojų skaitmeninių žinių ir įgūdžių lygis.
- Techninės ir metodinės pagalbos trūkumas.
- Nėra konkretaus ir oficialaus teisinio studentų žinių ir elgesio internetinėje aplinkoje vertinimo metodų apibrėžimo.
- Dideli skirtingų aukštojo mokslo institucijų skirtumai, susiję su gebėjimais (didieji universitetai sudarė geresnes sąlygas ir lengviau prisitaikė prie naujų aplinkybių, o kolegijos, akademijos ir profesinės mokyklos paprastai susidūrė su daug didesniais sunkumais prisitaikant prie naujos situacijos).

Remiantis nustatytomis kliūtimis ir iššūkiais, susijusiais su pilnai nuotoliniu mokymu ir elektroniniu mokymu plačiąja prasme, galima išskirti svarbiausius patarimus:

- Ugdyti prasmingo, kūrybiško ir atsakingo skaitmeninių technologijų naudojimo kompetenciją.
- Suderinti mokymosi turinį ir skaitmenines priemones, vykdyti naujas funkcijas.
- Pakoreguoti studentų stebėsenos ir vertinimo metodus.
- Atnaujinti studijų programas: nauji tikslai ir rezultatai, suderinti turinį ir veiklas naudojant skaitmenines technologijas, formuoti naują požiūrį į skaitmeninį vertinimą ir kokybės vertinimą; reglamentuoti skaitmeninio mokymo etiką ir saugumą; keisti patį požiūrį į technologijas.
- Aprūpinti aukštojo mokslo institucijas IKT infrastruktūra; kurti skaitmeninio mokymo turinį ir medžiagą; keisti požiūrį į mokymąsi (tyrinėjimais grįstas mokymasis, problemų sprendimu grįstas mokymasis, kritinis mąstymas); mokyti visus dalyvius naudoti įvairias skaitmenines priemones; įvairias veiklas, kurios vyksta be fizinio susibūrimo, praktikuoti (bendravimas ir sąveika tinkle, tarpasmeninis bendravimas, vienalaikis įgyvendinimas).
- Teikti studentams paramą, kurios jiems reikia norint sėkmingai mokytis internetiniuose kursuose, įskaitant akademines konsultacijas, mokymą ir techninę pagalbą.

Internetiniai kursai turėtų skatinti sąveiką tarp studentų ir dėstytojų, taip pat tarp studentų tarpusavyje, kad būtų sukurtas bendruomenės jausmas ir skatinama mokymosi bendradarbiaujant aplinka.

Be to, norint apibrėžti elektroninio mokymo strategijas aukštojo mokslo institucijose, reikia atsivėlgiti į:

- suderinamumą su švietimo politika;
- studijų programų naują konceptualizavimą, atsižvelgiant į mokymo būdą, mokymo ir praktikos santykį, praktinio mokymo realizavimą, studentų darbo tempą, šiuolaikinių mokymo metodų taikymą ir kt.;
- tvirtos sąsajos tarp edukacinių ir technologinių elektroninio mokymo aspektų nustatymą; pedagoginių (didaktinių-metodinių) internetinių užsiėmimų kūrimą (turinio ir skaitmeninių priemonių derinimą, sudarant sąlygas konstruoti žinias bendradarbiaujant, organizuojant problemų sprendimu ir bendradarbiavimu grįstus internetinius užsiėmimus, diskusijas, debatus);
- programų, seminarų, praktinių užsiėmimų, kurie padėtų tobulinti dėstytojų ar studentų skaitmeninių kompetencijų ugdymą ir didinti elektroninio mokymo kokybę, organizavimą ir vykdymą;
- didesnes investicijas į aukštojo mokslo institucijų technologinę įrangą, jos pasiekiamumą ir prieinamumą visiems;
- partnerystę ir profesinius tinklus, kuriuos aukštojo mokslo institucijos palaiko tarpusavyje ir su kitomis institucijomis, siekdamas keistis gerąja patirtimi ir mokytis;
- nuolatinį veiksmingumo vertinimą pagal nustatytus rodiklius.

Šaltiniai

CYQAA (n.d.). *Strategic Plan of the Cyprus Agency of quality assurance and accreditation in higher education (CYQAA) 2020-2025.*

https://dipae.ac.cy/archeia/StrategicPlan/Strategic_plan_2020_2025_en.pdf

Dabbagh, N. (2005). *Pedagogical models for e-learning: A theory-based design framework.*

<https://www.semanticscholar.org/paper/Pedagogical-Models-for-E-Learning%3A-A-Theory-Based-Dabbagh/1a294c19e0a8a72697abd6e979231feec9c0179>

e-Learning Pedagogical Support Unit, UNIC (2019). *A pedagogical model for e-Learning*.

<https://www.unic.ac.cy/el/distance-learning/paidagogiko-montelo-ilektronikis-mathisis/>

Eteokleous, & Neophytou (2019). A proposed quality assurance procedure for distance learning programs: design, development and implementation. *International Conference in Open and Distance Education, 10*, 252-263. <https://doi.org/10.12681/icodl.2436>

Gravani, M. N. (2018). Use of technology at the Open University of Cyprus (OUC) to support adult distance learners: to what extent is being informed by the learner-centred education (LCE) paradigm? In Anjana (Ed.), *Technology for Efficient Learner Support Services in Distance Education: Experiences from Developing Countries*. Springer Nature Singapore Pte Ltd. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-2300-3>

Kalogerou, V. (2020). The development of Business English courses using online technology to address the emerging needs in the Cypriot context. *Editorial Universitat Politècnica de València*, 269-277. <https://doi.org/10.4995/INN2019.2019.10144>

Koutselini, M. (2018). Quality assurance of e-learning within higher education: The philosophical and operational framework. *Academia*. <https://doi.org/10.26220/aca.3214>

Laurillard, D. (2002). *Rethinking university teaching: a conversational framework for the effective use of learning technologies*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203160329>

Ministry of Education, Sports and Youth (2021). *Mapping of the educational field of higher education in Cyprus for the academic year 2020-2021*.

https://archeia.moec.gov.cy/mc/916/chartografisi_2020_2021_en.pdf

Pouyioutas, P. (2021). *The University of Nicosia's response to the Covid-19 pandemic (March 2020-October 2021)*. <https://www.nusct.net/wp-content/uploads/2021/10/ResponseUNIC-COVID-19-Pouyioutas-Final.pdf>

Advilonienė, Ž. (2023). Prerequisites for the integration of face-to-face and distance contact teaching/learning in virtual space in higher education at college and university level: students' views and experiences. *Pedagogika*, 147(3), 58–80. <https://doi.org/10.15823/p.2022.147.3>

Dagiene, V., Jasute, E., Navickiene, V., Butkiene, R., Gudoniene, D. (2022). Opportunities, quality factors, and required changes during the pandemic based on higher education leaders' perspectives. *Sustainability*, 14, 1933. <https://doi.org/10.3390/su14031933>

Jusas, V., Butkiene, R., Venčkauskas, A., Burbaite, R., Gudoniene, D., Grigaliūnas, Š., Andone, D. (2021) Models for administration to ensure the successful transition to distance learning during the pandemic. *Sustainability*, 13, 4751. <https://doi.org/10.3390/su13094751>

Lamanauskas, V., Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2021). Distance lecture in university studies: advantages, disadvantages, improvement. *Contemporary Educational Technology*, 13(3). <https://doi.org/10.30935/cedtech/10887>

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (1991). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/eedc17d2790c11e89188e16a6495e98c>

Mokslo ir studijų įstatymas (2009). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/asr>

SKVC, Studijų kokybės vertinimo centras (2020) Studijų ir su studijomis susijusios veiklos organizavimas nuotoliniu būdu. Apklauso apibendrinimas.

https://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Kokyba%20u%C5%BEtikrinimas/Analiz%C4%97s/Apklauso_del_studiju_organizavimo_nuotoliniu_budu_apibendrinimas_2020.pdf

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2021. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(is). https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/lietuva-svietimas-salyje-ir-regionuose-2021-nuotolinis-mokymas-is_.pdf

VDU, 2020. Vytauto Didžiojo universiteto nuotolinių ir mišriųjų nuotolinių studijų organizavimo tvarkos aprašas, https://studyonline.lt/wp-content/uploads/2019/06/Nuotoliniu_studiju_tvarka.pdf

Accreditation Outcomes issued by the National Accreditation Body

Rulebook on standards and procedure for accreditation of study programs: 13/2019-108, 1/2021-22, 19/2021-65

The Law on Higher Education of the Republic of Serbia

The Law on the National Framework of Qualifications of the Republic of Serbia

<https://kompjuteras.com/studiranje-na-daljiniu-u-srbiji-kako-to-uopte-izgleda/> (last accessed on February 1, 2023.)

<https://www.iserbia.rs/studentska/studije-na-daljiniu-u-srbiji-123> (last accessed on February 1, 2023.)

<https://www.rts.rs/page/stories/ci/story/124/drustvo/1031476/studiranje-na-daljiniu.html> (last accessed on February 1, 2023.)

<https://www.politika.rs/sr/clanak/499908/Ucenici-i-studenti-za-nastavu-uzivo-ili-kombinovani-model>
(last accessed on February 1, 2023.)

<https://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/320772/Korona-i-studiranje-Da-li-su-mladi-izgubili-dragocene-godine-obrazovanja.html>

https://sr.wikipedia.org/wiki/Studiranje_tokom_pandemije_kovida_19 (last accessed on February 1, 2023.)

<https://galaksijanova.rs/virtuelno-studiranje/> (last accessed on February 1, 2023.)